

PRILOGA

Zaščitni ukrep
EVAKUACIJA
Priporočilo

oktober 2017

KAZALO

1. UVOD	3
1.1 Pregled in revizija načrtovanja zaščitnega ukrepa evakuacija.....	3
2. NAMEN	4
3. PRAVNA PODLAGA IN VODILNA NAČELA	4
3.1 Pravna podlaga.....	4
3.2 Vodilna načela.....	4
4. IZRAZI IN DEFINICIJE	5
5. DIAGRAM POTEKA AKTIVNOSTI ZAŠČITNEGA UKREPA EVAKUACIJA	6
6. NAČELO POSTOPNOSTI	7
7. AKTIVNOSTI ZAŠČITNEGA UKREPA EVAKUACIJA	7
7.1 Ocena situacije	8
7.1.1 Spremljanje nevarnosti.....	9
7.2 Odreditev evakuacije.....	9
7.3 Alarmiranje in obveščanje prebivalcev o evakuaciji.....	10
7.3.1 Priprava prebivalstva na evakuacijo.....	10
7.3.2 Spreminjanje podatkov sistema za zgodnje opozarjanje (EWS) v javna opozorila	11
7.3.3 Načini alarmiranja in obveščanja.....	11
7.4 Izvajanje evakuacije	12
7.4.1 Zagotavljanje varnosti evakuiranih območij.....	12
7.4.2 Predhodna določitev ustreznih evakuacijskih zbirališč in sprejemališč, ki se bodo uporabila pri evakuaciji.....	13
7.4.3 Zatočišče za živali, živino in hišne ljubljence.....	13
7.4.4 Infrastruktura in prevozna sredstva.....	13
7.4.5 Nadzor prevoza in prometa.....	14
7.4.6 Prevoz živali, živine in hišnih ljubljencev.....	14
7.4.7 Prevoz predmetov kulturne dediščine.....	14
7.4.8 Varnost nosilcev in izvajalcev.....	15
7.5 Vodenje in usmerjanje evakuacije.....	15
7.6 Evakuacijsko sprejemališče.....	15
8. DELOVODNIK IN DNEVNO POROČILO	15
9. KRATICE IN OKRAJŠAVE	15
10. VIRI	16

1. UVOD

Namen evakuacije je reševanje in zaščita življenj prebivalcev, izpostavljenih posrednim ali neposrednim nevarnostim ob naravni ali drugi nesreči (jedrska ali radiološka nesreča, potresi, hude nevihte, poplave, požari v naravnem okolju, itd) in sicer s pravočasnim in hitrim umikom na varnejša območja. Po slovenski zakonodaji evakuacija obsega priprave in organizirano preselitev prebivalcev z ogroženih na varnejša območja ter začasen umik, razpršitev in druge oblike začasne premestitve prebivalcev zaradi njihove zaščite pred nevarnostmi. Evakuacija lahko obsega tudi nujno preselitev živine in drugih domačih živali, kulturne dediščine ter dobrin, ki so nujno potrebne za življenje.

Evakuacija lahko zajema vse prebivalce na ogroženem območju ali pa le določene skupine (na primer bolni in ostareli prebivalci, invalidi, rekonvalescenti, nosečnice ter matere in samohranilce z nepreskrbljenimi otroki).

Zaščitni ukrep evakuacija za obvladovanje takšnih situacij zajema načrtovanje, izvajanje in tudi zagotavljanje splošne zaščite prebivalcev, ki jih prizadene nesreča. Vsaka vrsta nesreče ima svojo specifiko in zato splošnega vzorca ni. Zato mora načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija temeljiti na tveganjih za različne nesreče in morebitnih scenarijih za prebivalce, ki živijo na izpostavljenem območju, na njem delajo ali ga zgolj obiskujejo, za primer, da bi bila evakuacija potrebna; poleg tega je treba zaščitni ukrep evakuacija prilagoditi glede na to, kako se dejanska situacija odvija.

Prebivalci, ki so se zaradi nesreč morali izseliti iz svojih domov ali običajnih prebivališč, pogosto utrpijo dolgotrajno psihološko in socialno škodo, zlasti v primerih, ko se evakuirani prebivalci ne morejo vrniti na svoje izvirne domove daljše časovno obdobje. Ti prebivalci lahko utrpijo do dvakrat tolikšno stopnjo bolezni, kot jo utrpijo tisti, ki jih prizadene nesreča, pa niso ločeni od svojih domov.

Načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija mora upoštevati cel spekter tveganj in posebnih situacij, v katerih je lahko potrebna evakuacija. Nekatere vrste dogodkov – kot so vihar in požari v naravnem okolju – dopuščajo predhodna opozorila, preventivno evakuacijo in priprave za zagotavljanje namestitvev za prizadete prebivalce, ter predhodno pripravo sredstev, ki bodo potrebna med dogodkom ali po njem. Druge vrste dogodkov – kot so potresi in nenadne poplave – se pojavijo z malo predhodnih opozoril ali brez njih, zaradi česar je potreben takojšen odziv, in vplivajo na možnost in naravo naknadne evakuacije.

V evakuaciji sodelujejo izvajalci, službe in organi civilne zaščite, sile za zaščito, reševanje in pomoč, skupnosti, ki jih prizadenejo nesreče ali skupnosti, ki prizadetim prebivalcem nudijo namestitve, ter izvajalci javnih služb. Celovito načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija mora zato predvideti in podpirati aktiviranje ter usklajevanje vseh vpleteni in sredstev, tudi s postopki za zagotavljanje jasnih usmeritev ter rednih in zanesljivih informacij vsem prizadetim prebivalcem in reševalcem.

Zaščitni ukrep evakuacija je sestavni del načrtov zaščite in reševanja.

1.1 Pregled in revizija načrtovanja zaščitnega ukrepa evakuacija

Opredeljen mora biti postopek pregleda in revizije načrtovanja zaščitnega ukrepa evakuacija, ki temelji na:

- Novih znanstvenih dognanjih, ki zahtevajo ponovno opredelitev nevarnih območij.

- Ker je načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija povezan z oceno ogroženosti, je treba glede na spremembe v ocenah ogroženosti, pregledati tudi načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija.
- Spremembah vzorca poselitve, cestne infrastrukture, komunikacijskih mrež in druge tehnične infrastrukture, spremenijo postopke za opozarjanje in evakuacijo, kadar je ta nujna.
- Spremembah upravne strukture na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni.
- Po vsaki nesreči, v luči pridobljenih praktičnih izkušenj.
- Po vajah.

2. NAMEN

Dokument je izdelan za načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija. Smiselno ga lahko uporabljajo vsi, ki izdelujejo načrte zaščite in reševanja ob naravnih in drugih nesrečah.

3. PRAVNA PODLAGA IN VODILNA NAČELA

3.1 Pravna podlaga

Dokument Zaščitni ukrep evakuacija – priporočila in usmeritve je izdelan na podlagi:

Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 51/06 - uradno prečiščeno besedilo in 97/10) (v nadaljnjem besedilu: ZVNDN),

Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12, 78/16) (v nadaljnjem besedilu: Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja),

Uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (Uradni list RS, št. 54/2009, 23/2011, 27/2016) (v nadaljnjem besedilu: Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč),

Navodila o izvajanju zaščitnih ukrepov (Uradni list RS, št. 39/94) (v nadaljnjem besedilu: Navodilo o izvajanju zaščitnih ukrepov),

Uredbe o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (Uradni list RS, št. 105/2007) (v nadaljnjem besedilu: Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja),

Pravilnika o kadrovskih in materialnih formacijah enot, služb in organov Civilne zaščite (Uradni list RS, št. 104/08) (v nadaljnjem besedilu: Pravilnik o kadrovskih in materialnih formacijah enot, služb in organov Civilne zaščite).

3.2 Vodilna načela

Pri zaščitnem ukrepu evakuacija se upoštevajo tudi vodilna načela, ki so skladna z mednarodnim pravom o človekovih pravicah in z mednarodnim humanitarnim pravom.

4. IZRAZI IN DEFINICIJE

Evakuacija obsega priprave in organizirano preselitev prebivalcev z ogroženih na varnejša območja ter začasen umik, razpršitev in druge oblike začasne premestitve prebivalcev zaradi njihove zaščite pred nevarnostmi. Evakuacija lahko obsega tudi nujno preselitev živine in drugih domačih živali, kulturne dediščine ter dobrin, ki so nujno potrebne za življenje. Izvaja se, če ni mogoče z drugimi ukrepi zagotoviti njihove varnosti. Zajema vse prebivalce na ogroženem območju ali pa le določene skupine (na primer bolne in ostarele osebe, invalide, rekonvalescente, nosečnice ter matere in samohranilce z nepreskrbljenimi otroki).

Za **ogrožena območja** se štejejo zemljepisna območja, posamezna naselja, deli naselij ter stanovanjske in druge stavbe, ki so prizadete ali pa so neposredno ogrožene zaradi naravnih ali drugih nesreč ter vojnih aktivnosti, če prebivalcem na teh območjih ni mogoče zagotoviti varnosti z drugimi ukrepi.

Nevarnost nesreče je verjetnost, da se bo zgodila nesreča in prizadela oziroma ogrozila življenje ali zdravje ljudi in živali ter povzročila uničenje ali škodo na premoženju, kulturni dediščini in okolju.

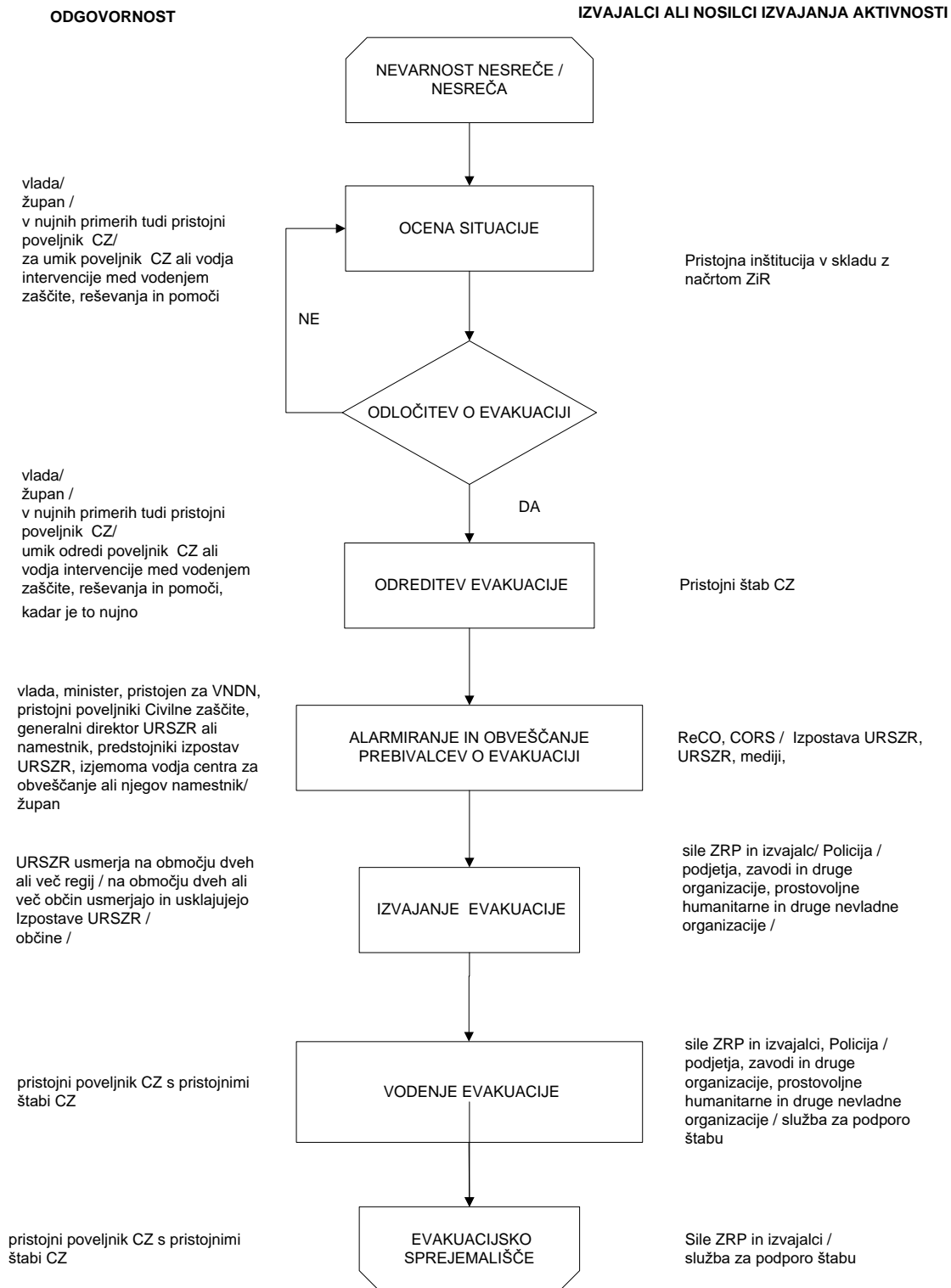
Ogroženost je resnična ali občutena izpostavljenost ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine in okolja nevarnostim naravnih in drugih nesreč.

Kulturna dediščina so stavbe in njihovi deli, naprave, zemljišča, naselja ali njihovi posamezni deli, oblikovne in vegetacijske oblike narave, ki jih je ustvaril človek, kulturna in zgodovinska krajina (nepremična kulturna dediščina), premični predmeti in njihove zbirke (premična kulturna dediščina), ki imajo za državo kulturno vrednost.

Načrt zaščite in reševanja je na podlagi ocene ogroženosti in spoznanj stroke razdelana zamisel zaščite, reševanja in pomoči ob določeni naravni ali drugi nesreči.

5. DIAGRAM POTEKA AKTIVNOSTI ZAŠČITNEGA UKREPA EVAKUACIJA

DIAGRAM POTEKA AKTIVNOSTI ZAŠČITNEGA UKREPA EVAKUACIJA

6. NAČELO POSTOPNOSTI

V skladu z ZVNDN velja načelo postopnosti pri uporabi sil in sredstev. Lokalna skupnost uporabi za zaščito, reševanje in pomoč ob naravni ali drugi nesreči najprej svoje sile in sredstva. V primerih, ko zaradi velikega obsega nesreče oziroma ogroženosti, sile in sredstva lokalne skupnosti niso zadostna ali niso zagotovljena med sosednjimi lokalnimi skupnostmi, država zagotavlja uporabo sil in sredstev iz širšega območja. Smiselno se ta določba uporablja tudi za zaščitni ukrep evakuacija, ki je sestavni del načrtov zaščite in reševanja.

7. AKTIVNOSTI ZAŠČITNEGA UKREPA EVAKUACIJA

Evakuacija se na splošno nanaša na dejanje začasnega umika prebivalcev stran od nevarnega na varno območje. Zanj je na splošno značilen kratek časovni okvir, od nekaj ur do nekaj tednov, znotraj katerega je treba izvesti postopke, da se rešijo življenja in čim bolj zmanjša izpostavljenost škodi. Učinkovita priprava, izvedba in zaključek takšnega delovanja vključujejo mnogo faz pred evakuacijo, med njo in po njej.

Podrobneje je vsebina načrta zaščite in reševanja, ki temelji na oceni ogroženosti, določena v Uredbi o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja in obsega načrt in dodatke ter priloge k načrtu. Z načrtom se določijo tudi zaščitni ukrepi, tudi zaščitni ukrep evakuacija, nosilci ukrepa evakuacija, naloge in način izvedbe.

Zaščitni ukrep evakuacija se konkretno razdeli v občinskih načrtih zaščite in reševanja, na državni ravni, pa je zaščitni ukrep evakuacija obravnavan na strateški ravni.

Predpostavke načrtovanja zaščitnega ukrepa evakuacija

Opredelijo se vse osnovne predpostavke, ki so osnova za načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija, kot:

- Usklajenost na državni, regijski in lokalni ravni.
- Zaradi sekundarnega tveganja je evakuacija zadnja možnost za rešitev. Evakuacija po delih je veliko bolj verjetna kot evakuacija velikega števila prebivalcev.
- Upoštevati je treba specifične za vsako vrsto nesreče posebej (npr. za jedrsko nesrečo upoštevati veliko število evakuiranih prebivalcev, veliko verjetnost nujnosti dekontaminacije, za potres upoštevati veliko verjetnost velikega števila evakuiranih prebivalcev, za poplave velika verjetnost hitre evakuacije, itd),
- Ranljive skupine (na primer bolne in ostarele osebe, invalidi, rekonvalescenti, nosečnice ter matere in samohranilci z nepreskrbljenimi otroki) in posamezniki bodo potrebovali dodatno pomoč ali podporo.
- Varovanje evakuiranega predela (vstop in izstop iz prizadetega območja).

Za zaščitni ukrep evakuacija se z načrti zaščite in reševanja določijo območja, s katerih se evakuirajo prebivalci, evakuacijska zbirališča, evakuacijske poti, evakuacijska sprejemališča, kraji in objekti nastanitve ter izvajalci evakuacije. Prebivalci morajo biti o tem obveščeni.

Evidentirana in dokumentirana morajo biti območja, objekti in predmeti kulturne dediščine ter predvideni izvajalci in sredstva za njihovo zaščito in reševanje.

Določijo se izvajalci ter viri materialnih in drugih sredstev potrebnih za izvedbo evakuacije.

Za izvajanje evakuacije se priporočajo podatki iz prilog k načrtom zaščite in reševanja, za posamezno načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija dopolnjene in redno ažurirane:

- P – 8 Pregled materialnih sredstev iz državnih rezerv za primer naravnih in drugih nesreč,
- P – 9 Pregled materialnih sredstev iz državnih blagovnih rezerv za primer naravnih in drugih nesreč,
- P – 10 Pregled gradbenih organizacij,
- P – 17 Seznam prejemnikov informativnega biltena,
- P – 18 Seznam medijev, ki bodo posredovala obvestilo o izvedenem alarmiranju in
- P – 19 Imenik ZARE PLUS, ZARE
- P – 20 Pregled sprejemališč za evakuirane prebivalce,
- P – 21 Pregled objektov, kjer je možna začasna nastanitev ogroženih prebivalcev in njihove zmogljivosti, ter lokacije primerne za postavitve zasilnih prebivališč,
- P – 22 Pregled organizacij, ki zagotavljajo prehrano,
- P – 23 Pregled lokacij načrtovanih za potrebe zaščite in reševanja v občinskih prostorskih aktih (pokop ljudi, kadavrov, deponija ruševin,
- P – 24 Pregled enot, služb in drugih operativnih sestavov društev in drugih nevladnih organizacij, ki sodelujejo pri reševanju,
- P – 25 Pregled človekoljubnih organizacij,
- P – 26 Pregled centrov za socialno delo,
- P – 27 Pregled zdravstvenih domov, zdravstvenih postaj in reševalnih postaj,
- P – 31 Pregled kulturne dediščine.

Glede na potrebe se za posamezno vrsto nesreče lahko vodijo tudi naslednje zbirke podatkov:

- pregled območij, s katerih se izvaja evakuacija, s podatki o številu prebivalcev oziroma živali, ki se evakuirajo s posameznega območja,
- pregled evakuacijskih zbirališč in evakuacijskih poti,
- pregled vozil za evakuacijo, s podatki o lastnikih vozil, zmogljivostih vozil ter vrstah pogonskega goriva.
- pregled dekontaminacijskih postaj, s podatki o lastnikih, vrstah, namenu in zmogljivostih dekontaminacijskih postaj ter lokacijah mobilnih dekontaminacijskih postaj,
- pregled zaklonišč, s podatki o lokacijah, stopnjah odpornosti in zmogljivostih zaklonišč,
- pregled zaklonilnikov, s podatki o lokacijah, in zmogljivostih,
- pregled objektov / zavetišč za nastanitev živali, pregled vozil za evakuacijo živali.

7.1 Ocena situacije

Ob naravnih in drugih nesrečah se zaradi zaščite prebivalcev, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja v skladu z načrti odredijo zaščitni ukrepi, tudi evakuacija. Preden se odredi zaščitni ukrep evakuacija, je potrebo oceniti stanje. Evakuacija ogroženih in prizadetih prebivalcev se izvaja, če ni mogoče z drugimi ukrepi zagotoviti njihove varnosti.

Priprava ocene situacije ob naravni ali drugi nesreči je ključnega pomena. Na podlagi strokovne ocene se odloči ali je zaščitni ukrep evakuacije treba odrediti. Pomemben je prenos informacij od organizacij, ki jih ustvarijo, do tistih, ki sprejemajo odločitve, od tistih, ki proizvajajo podatke in vodijo sisteme za zgodnje opozarjanje do organov in odločevalcev.

7.1.1 Spremljanje nevarnosti

Obravnani morajo biti sistemi zgodnjega opozarjanja, ki se nanašajo na spremljanje, analiziranje in napovedovanje nevarnosti ter sisteme konstantnega spremljanja, z namenom, da pristojne poveljnike CZ, ki imajo pooblastila za javno objavo opozorila in za odreditev evakuacije, ves čas obveščajo o razmerah. Opredeljeni morajo biti izvajalci in tudi prag podatkov, ki bo, ko bo presežen, pomenil, da je treba odrediti evakuacijo. To je eden najpomembnejših virov informacij, ki vplivajo na sprejetje odločitve za evakuacijo. Nadaljnje razširjanje in posredovanje teh informacij prebivalcem v obliki opozorila za evakuacijo, je del začetnega procesa odziva.

Aktivnosti za pripravljenost v primeru velike nevarnosti, kot so simulacije tveganja, opredelitev lokacij nevarnosti in izboljšanje odpornosti skupnosti na nevarnost, skupaj s tehnološkimi izboljšavami – kot so mobilni telefoni in sistemi za spremljanje vremena – so pomembni za boljšo pripravljenost.

7.2 Odreditev evakuacije

Evakuacija se odredi, če so neposredno ogrožena življenja prebivalcev, živine in domačih živali ter dobrin ali če ni mogoče drugače zaščititi kulturno dediščino in traja toliko časa, dokler nevarnost ni odpravljena.

Evakuacijo lahko odredijo vlada, župan, v nujnih primerih pa tudi pristojni poveljnik Civilne zaščite.

O odločitvah poveljnika Civilne zaščite se vodi delovodnik, pri čemer se za odločitve, ki so povezane z večjimi finančnimi posledicami, izdajajo pisne odredbe. Če razmere to onemogočajo, se pisna odredba izda takoj, ko je to mogoče. Delovodnik vodi služba za podpora štabu.

Pred odločitvijo za evakuacijo je potrebna analiza opredelitve nevarnosti lokacije ter ocena ogroženosti. V pomoč je dostopnost pravočasnih in pomembnih informacij. Evakuacija prebivalcev za sabo potegne motnje v normalnem življenju in se izvaja le, kadar se smatra, da je tveganje za to, da prebivalci ostanejo v ogroženem območju, nesprejemljivo.

Ko se odloča za odreditev izvedbe evakuacije, je treba upoštevati veliko dejavnikov, vključno z:

- analizo ranljivosti,
- časom, ki je na voljo za evakuacijo,
- številom prebivalcev za evakuacijo,
- izstopnimi/evakuacijskimi potmi,
- varnostjo,
- sredstvi,
- okoljskimi dejavniki,
- socialnimi dejavniki,
- nočnimi evakuacijami glede na dnevne evakuacije.

Načrtovanje zaščitnega ukrepa evakuacija vključuje tudi model časovnega načrtovanja. Ta model je izredno uporaben pri ocenjevanju časovnih omejitev, ki zadevajo evakuacijo.

Čas je ključen dejavnik pri odločanju, kdaj sprožiti alarm in izvesti evakuacijo. Znanstvena sfera igra pomembno vlogo s svojimi izračuni, saj na ta način zagotovijo vnaprejšnje informacije za sprejem odločitev o časovnem načrtovanju zaščitnega ukrepa evakuacija ter

povečajo učinkovitost sporočil zgodnjega obveščanja. Pomembno je tudi, da se časovni vidik preuči v povezavi z opozorilnimi sprožilci, saj lahko določene razmere, ki podaljšajo čas, potreben za evakuacijo (takšne izredne razmere se dogajajo ponoči), nakazujejo na to, da je treba opozorilo objaviti prej. Razmisliti je treba o opozorilih v časovnih intervalih.

Prav tako imata poveljnik Civilne zaščite ali vodja intervencije pravico in dolžnost, da med vodenjem zaščite, reševanja in pomoči med drugim odredita umik ljudi, živali in premoženja iz ogroženih objektov in območij, če ni mogoče drugače zavarovati ljudi in premoženja ter zagotoviti izvajanja zaščite, reševanja in pomoči, trajati pa smejo le toliko časa, kolikor je to nujno potrebno.

7.3 Alarmiranje in obveščanje prebivalcev o evakuaciji

O alarmiranju oziroma uporabi znakov za alarmiranje odločajo Vlada Republike Slovenije, minister, pristojen za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, župan, pristojni poveljniki Civilne zaščite ali njihovi namestniki, generalni direktor Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ali njegov namestnik ter predstojniki izpostav Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ali predstojnik občinske službe, pristojne za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. O alarmiranju lahko odločajo tudi druge osebe, če jih pooblasti Vlada Republike Slovenije ali župan in izjemoma pristojni javni uslužbenci v regijskih centrih za obveščanje, če prejmejo zanesljive podatke o neposredni ogroženosti ljudi in premoženja zaradi določene nevarnosti ali nesreče.

Alarmiranje prebivalcev se izvaja kot enoten sistem javnega alarmiranja, ki ga organizira URSZR in ga je možno uporabljati na lokalni, regijski ali državni ravni in ga ob nevarnostih na ogroženih območjih. Izvajajo ga Center za obveščanje Republike Slovenije oziroma regijski centri za obveščanje.

Center za obveščanje Republike Slovenije takoj po alarmiranju posreduje informacije o nevarnosti in izvajanju evakuacije preko prvega in drugega programa Radia Slovenija in Televizije Slovenija, v skladu z usmeritvami oziroma odobritvijo odgovornih v skladu z državnimi načrti zaščite in reševanja. Obenem pa iste napotke posreduje tudi regijskim centrom za obveščanje, da obvestijo regijske radijske ali televizijske postaje.

Te podatke je priporočljivo posredovati tudi na STA, da so obveščeni tudi novinarji in vsi prebivalci, tudi tisti, ki jih nesreča ni prizadela.

Za obveščanje prebivalcev o naravnih in drugih nesrečah, nevarnostih, opozorilih in napotkih za ravnanje Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje obvešča tudi preko spletne strani www.sos112.si in wap portala wap.sos112.si, ki morata biti dostopna preko javnega internetnega omrežja in omrežja mobilne telefonije.

Kadar proži znak za opozorilo na nevarnost regijski center za obveščanje, mora takoj po proženju prebivalce na ogroženem območju obvestiti o nevarnosti preko regijske radijske in televizijske postaje ter drugih sredstev javnega obveščanja in jim posredovati napotke za osebno in vzajemno zaščito v skladu z usmeritvami oziroma odobritvijo pristojnih oseb. O tem obvesti tudi Center za obveščanje Republike Slovenije.

7.3.1 Priprava prebivalstva na evakuacijo

Upravljanje obveščanja prebivalcev, njihovo usposabljanje in krepitev zavedanja so izredno pomembne aktivnosti. Jasne, verodostojne, pravočasne in natančne informacije so bistvenega pomena za učinkovito evakuacijo. Sporočila morajo vsebovati podatke kot so stopnja nevarnosti, vrsta nevarnosti in predviden čas.

Da bi dosegli čim večje število prebivalcev, je treba uporabiti različne metode, saj lahko z določeno vrsto metode dosežemo le nekaj prebivalcev in le v omejenem času. Te metode lahko vključujejo poleg radia, televizije, sporočila SMS, sirene, skupine znotraj skupnosti, šolska obvestila, družbene medije itd. Treba je tudi načrtovati, kako bodo te informacije posredovane skupinam, ki jih težko dosežemo, npr. tujim državljanom, invalidnim prebivalcem itd. Upoštevati je treba pet ključnih vidikov:

- več različnih virov,
- ponavljanje,
- pravočasnost,
- jasnost sporočila,
- prevod / jezikovne možnosti.

Pri razširjanju informacij je vloga medijev ključnega pomena in jo je treba določiti vnaprej. Aktivnosti ozaveščanja prebivalcev je treba podpreti tudi z dejanji. Oblikovani morajo biti tako, da spodbujajo evakuacijo. Če prebivalci ne bodo deležni usposabljanj v mirnem času, evakuacije ne bodo izvedli pravilno in pravočasno. Vse te aktivnosti za pripravo prebivalcev na evakuacijo jih pomagajo pomiriti, kar pomaga zmanjšati stopnjo panike in poveča verjetnost, da bodo navodila upoštevana.

Za uspešno izvedeno evakuacijo so pomembne tudi vaje evakuacije, posebej še za nosilce in izvajalce evakuacije, ki omogočajo določitev prioritet in prilagoditev ciljev.

7.3.2 Spreminjanje podatkov sistema za zgodnje opozarjanje (EWS) v javna opozorila

Po sprejemu odločitve za evakuacijo, je pomembno, da se prebivalce opozori in obvesti o vseh pomembnih podrobnostih situacije in da navodila glede ukrepov, ki jih je treba izvesti za potrebe evakuacije iz nevarnega območja.

Informacije je treba prebivalcem zagotavljati redno in skozi vse faze evakuacije, od zgodnjega opozarjanja o bližajočih se nevarnostih ali nastajajočih nevarnostih, povezanih z vremenom (kot so npr. narasle vode), do rednega obveščanja o razvoju dogodkov na prizadetih območjih, zmožnosti ali nezmožnosti vrnitve domov in o razpoložljivih začasnih namestitvah.

7.3.3 Načini alarmiranja in obveščanja

Med procesom načrtovanja je treba določiti načine alarmiranja in obveščanja za razširjanje opozoril oziroma obvestil in se hkrati odločiti glede objave teh informacij. Različnim geografskim področjem in različnim skupinam ustrezajo različni načini alarmiranja in obveščanja. Kolikor je to mogoče, je treba v času, ki je na razpolago, zagotoviti, da so sporočila prejeta in da jih tudi prebivalci s posebnimi potrebami pri komunikaciji, razumejo. Načini alarmiranja in obveščanja za razširjanje uradnih obvestil vključujejo:

- medijske objave (vnaprej določene vloge medijev pri razširjanju informacij),
- objave na radiu,
- televizijske objave,
- televizijska poročila,
- spletne strani / družabna omrežja,
- e-pošta,
- telefon,
- besedilna sporočila,
- telefaks,
- sirene,
- sistem za obveščanje prebivalcev (tako statičen, kot tisti, ki je nameščen na vozilu),
- trkanje na vrata,

- skupine v posamezni skupnosti.

Problem, ki je skupen vsem evakuacijam, je premajhna odzivnost, ko prebivalci ignorirajo ukaze za evakuacijo in ostajajo na ogroženem območju. V nekaterih nesrečah posamezniki zapuščajo območje ne da bi jim to odredili, tudi kadar evakuacija ni potrebna. V nekaterih primerih je samoevakuacija element pripravljenosti. Dobra obvešččenost prebivalcev, ki lahko evakuirajo sami sebe v vnaprej določena začasna bivališča / namestitvene centre po vnaprej določenih evakuacijskih poteh, lahko zmanjša število žrtev in pripomore k procesu evakuacije. Včasih pa lahko do premajhne odzivnosti in samoevakuacije pride tudi zaradi napačne komunikacije ali pomanjkanja zaupanja, kar povzroči velike probleme odgovornim za ukrepanje ob nesreči.

Zato je pomembno, da se podajajo jasna in natančna obvestila in opozorila prebivalcem in da pri teh upoštevamo njihove lastnosti (npr. jezik, starost, izobrazba), da bi zmanjšali probleme.

7.4 Izvajanje evakuacije

Evakuacijo organizirajo občine, izvajajo pa jo podjetja, zavodi in druge organizacije ter prostovoljne humanitarne in druge nevladne organizacije, ki so določene z načrti zaščite in reševanja. Iz posameznih stanovanjskih in poslovnih stavb jo organizirajo in izvajajo lastniki in uporabniki teh stavb.

Na območju dveh ali več občin jo usmerja in usklajuje ministrstvo, pristojno za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Nosilci nalog in izvajalci izvedejo evakuacijo v skladu z načrtovanjem zaščitnega ukrepa evakuacija, kjer so določena evakuacijska zbirališča, prevozna sredstva, če so potrebna, evakuacijske poti, evakuacijska sprejemališča, ter izvajalci evakuacije.

Nosilci nalog in izvajalci izvedejo evakuacijo od evakuacijskega zbirališča do evakuacijskega sprejemališča.

Policija organizira in opravlja svoje naloge pri zaščiti, reševanju in pomoči v skladu s predpisi ter usmeritvami pristojnega poveljnika Civilne zaščite oziroma vodje intervencije.

Lastniki, upravljavci oziroma uporabniki kulturne dediščine so odgovorni za izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov, tudi evakuacije. Pri tem lahko zahtevajo pomoč strokovne službe za varstvo kulturne dediščine.

Nosilci nalog in izvajalci izvedejo tudi nujno preselitev živine in drugih domačih živali, če na noben drug način ni mogoče poskrbeti zanje.

7.4.1 Zagotavljanje varnosti evakuiranih območij

Opredeliti je treba določbe za ohranjanje varnosti in preprečevanje nepooblaščenega dostopa do evakuiranih območij.

Izvedljivost kontrole dostopa do evakuiranega območja in odhoda iz njega je omejena s številom možnosti vstopa v območje in odhoda iz njega ter gostote prebivalcev v njem.

Poleg ukrepov za varno evakuacijo prizadetih prebivalcev je treba izvesti tudi dodatne ukrepe, vključno z:

- ukrepi za varno ustavitev poslovanja in dela v industriji v teh območjih;
- ukrepe za posebne ustanove, kjer mora osebje ostati;

- ukrepe v zvezi s hišnimi ljubljenci in živino, ki so jih prebivalci pustili na območjih;
- predhodne ukrepe v zvezi s prebivalci, ki jih ni moč evakuirati ali to odklanjajo (objava o ogroženosti, svetovanje, varnostni in zaščitni ukrepi ter kontrola);
- ukrepe za varstvo kulturne dediščine;
- predhodne ukrepe za varovanje lastnine v evakuiranih območjih (na primer kontrola dostopa, redni obhodi itd.).

7.4.2 Predhodna določitev ustreznih evakuacijskih zbirališč in sprejemališč, ki se bodo uporabila pri evakuaciji

Načrtovana mora biti predhodna določitev ustreznih evakuacijskih zbirališč in sprejemališč za evakuirane prebivalce. Določitev ustreznih evakuacijskih zbirališč in sprejemališč mora temeljiti na varnosti, razpoložljivosti, zmogljivosti ter številu evakuiranih prebivalcev. Lokacija je odvisna od vrste in resnosti nevarnosti ter verjetnosti verižnih nevarnosti. Glede na posamezne situacije, se lahko hitro pojavijo nove ravni in vrste tveganja, ki zahtevajo evakuacijo na nova območja zaradi verižnih nevarnosti (npr. požar po potresu, plazovi po obilnem deževju ali poškodbe kemičnih in tehnoloških obratov). Pri določanju potencialnih evakuacijskih zbirališč in sprejemališč za evakuacijo, je treba razmisliti o težavah glede uporabe javnih objektov, kot so šole. To vključuje tudi analize potencialnih negativnih vplivov uporabe javnih objektov. Treba je upoštevati tudi naslednje:

- Veliko evakuiranih prebivalcev si želi biti čim bližje domu.
- Ker se bodo nekateri prebivalci evakuirali sami in si sami uredili bivališče (pri družini / prijateljih in / ali v hotelu), ne bo treba zagotoviti kapacitet v namestitvenih centrih za vse evakuirane prebivalce.
- Motnje pri delu, v šoli ipd, je treba čim bolj omiliti.
- Treba je zagotoviti, da so evakuacijska sprejemališča čim dlje stran od potencialnih nevarnosti ali sekundarnih nevarnosti; biti morajo strukturno trdna; upoštevati je treba veljavna pravila glede stavb; biti morajo primerne glede na pričakovane razmere (npr. za zimski čas, poletje).

7.4.3 Zatočišče za živali, živino in hišne ljubljence

Če se evakuirajo tudi živali, živina in hišni ljubljenci, je treba ustrezne objekte za namestitev le teh določiti vnaprej.

7.4.4 Infrastruktura in prevozna sredstva

Prav tako je treba podrobno načrtovati, kako evakuirane prebivalce čim prej prepeljati na varen kraj, do evakuacijskih sprejemališč.

Načrtovanje mora ustrezno opisati:

- zahteve po zmogljivostih za evakuacijo, ki temeljijo na zasebnih ali javnih prevoznih virih (po cesti, po železnici, paziti na usklajenost prevozov, da ne pride do zastojev);
- lokacijo zbirnih mest za evakuacijo iz območja z javnim prevozom;
- ukrepe glede zbiranja in prevoza skupin prebivalstva s posebnimi potrebami;
- ukrepe za zbiranje in prevoz za prebivalce v itd.;
- evakuacijske poti v varna območja, upoštevajoč posebnih ustanovah, kot so šole, otroški vrtci, bolnišnice, zapori, domovi za upokojence vpliv vremenskih razmer na prizadeta območja. Pri izbiri evakuacijske poti je treba upoštevati pomembne značilnosti in dejavnike:
 - najkrajšo pot do določenih ciljnih območij,

- zmožljivost predlaganih cest, da prenesejo predlagano transportno sredstvo,
- največjo cestno zmožljivost,
- zmožnost za povečanje zmožljivosti in prometnega toka s pomočjo prometnih strategij,
- razpoložljivost infrastrukture, da evakuirani prebivalci na poti, preko sporočil obvešča o realnih pogojih na poti,
- številom potencialno nevarnih točk, kot so mostovi in tuneli,
- oceno škode na evakuacijskih poteh,
- razpoložljivost evakuacijskih sprejemališč.

Ker lahko v izredni situaciji nekatere poti postanejo neprevozne, je pomembno, da so načrtovane dodatne poti za evakuacijo, če zaželene poti ni mogoče uporabljati.

7.4.5 Nadzor prevoza in prometa

Nadzor prevoza in prometa vključuje:

- ukrepe glede nadzora prometa: Pri vsaki evakuaciji je treba urediti vse potrebno, da je promet tekoč, vsaj vzdolž ključnih poti. Prometni premiki bodo še zlasti težki v gosto poseljenih urbanih območjih in v ruralnih območjih z ozkimi cestami. Nekateri primeri ukrepov za nadzor prometa, ki se lahko uporabljajo pri evakuaciji, so ločevanje pešcev in cestnega prometa; posebne poti za avtobuse; evakuacija v fazah; uporaba dogovorjenih označb; cestnih ovir; uporaba tehnik za upravljanje prometa kot so "protitok" (tako da so vstopne in izstopne poti enosmerne - te so se izkazale za uspešne). Pripravljanje zalog, kot so gorivo, prenosna stranišča in voda, vzdolž poti, lahko pozitivno vplivajo na evakuacijo;
- postopke in razpoložljivo osebje za pomoč ob prometnih nesrečah, okvarah, zdravstvenih nujnih primerih in drugih nevarnostih, povezanih s procesom evakuacije;
- ukrepe za nadzor dostopa do evakuiranega območja in odhoda iz njega;
- ukrepe za ravnanje ob neorganizirani samoevakuaciji (na primer postopki premičnega nadzora prometa, predhodna določitev sprejemnih centrov).

7.4.6 Prevoz živali, živine in hišnih ljubljencev

Evakuirani prebivalci bodo s sabo želeli vzeti svoje živali in veliko jih bo ignoriralo ukaze glede evakuacije, če bodo prisiljeni, da hišne ljubljence in živino pustijo za sabo. To še posebej drži, če je preživetje ali obstoj teh prebivalcev odvisen od živine. Zato je treba prevoz živali iz nevarnega območja posebej načrtovati oziroma je treba poskrbeti za oskrbo živali: zavetje, zadostne količine hrane in vode.

7.4.7 Prevoz predmetov kulturne dediščine

Evakuacijo, prevoz predmetov kulturne dediščine iz nevarnega območja se po potrebi načrtuje posebej. Izvede se, v kolikor kulturne dediščine ni mogoče zaščititi na noben drug način.

7.4.8 Varnost nosilcev in izvajalcev

Varnost nosilcev in izvajalcev, je v času evakuacije ključna zadeva, ne samo zaradi tega, ker morajo biti zaščiteni pred vsemi vrstami nevarnosti, da bi svoje naloge lahko opravili, ampak tudi zato, ker bo njihovo opravljanje dela odvisno od stopnje zaupanja glede svoje lastne varnosti. Zaščito je zato treba vključiti v načrtovanje z:

- določitev nevarnosti in ustreznih zaščitnih sredstev, posebej med evakuacijo;
- posredovanje navodil vsem, ki opravljajo nujne naloge, kako se zaščitijo;
- pripravljene informacije za sestanek pred začetkom dela.

7.5 Vodenje in usmerjanje evakuacije

Po sprejemu odločitve za evakuacijo, je pomembno, da evakuacija poteka usklajeno. Zato je predhodno treba načrtovati vodenje in usmerjanje evakuacije. Določene mora biti hierarhija odločanja (državna, regionalna, lokalna raven).

Operativno-strokovno vodenje se organizira in izvaja kot enoten sistem. Vodenje izvajajo pristojni poveljniki CZ.

Enote, službe in druge operativne sestave društev ter drugih nevladnih organizacij oziroma gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij, ki sodelujejo, vodijo samostojno njihovi vodje v skladu s pravili stroke ter predpisi.

Če je izvajalcev več, mora biti njihovo delovanje v skladu z usmeritvami pristojnega poveljnika CZ.

7.6 Evakuacijsko sprejemališče

Ob prihodu evakuiranih prebivalcev do evakuacijskega sprejemališča, se zaščitni ukrep evakuacija zaključi. Postopki naprej potekajo kot je določeno v zaščitnem ukrepu sprejem in oskrba.

8. DELOVODNIK IN DNEVNO POROČILO

O poteku evakuacije se vodi delovodnik v računalniški obliki in pripravljajo dnevna poročila, ki so sestavni del delovodnika in Dnevnega poročila, ki ga pripravlja služba za podporo štabu.

9. KRATICE IN OKRAJŠAVE

Poveljnik CZ RS - Poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije

Poveljnik CZ - Poveljnik Civilne zaščite

Sile ZIR – Sile za zaščito in reševanje

CORS – Center za obveščanje Republike Slovenije

ReCO – Regijski center za obveščanje

URSZR – Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje

ZVNDN – Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami

STA – Slovenska tiskovna agencija

10. VIRI

1. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 51/06 - uradno prečiščeno besedilo in 97/10),
2. Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12),
3. Navodilo o izvajanju zaščitnih ukrepov (Uradni list RS, št. 39/94),
4. Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (Uradni list RS, št. 105/2007),
5. Pravilnik o kadrovskih in materialnih formacijah enot, služb in organov Civilne zaščite (Uradni list RS, št. 104/08),
6. Priročnik Mend, Celovit priročnik za načrtovanje evakuacije velikega števila ljudi ob naravnih nesrečah, poskusni dokument, skupina Camp Coordination and Camp Management, financiran s strani European Commission, 2015,
7. HERCA, Head of the European Radiological Protection Competent Authorities, junij 2011.